هەرکەسێ سمێڵی سوور بوو هەمزاغا نییە

عبد القادری دەباغی

نەتەوەی کوردی مەینەت بەش لە کوردستانی ئێران، لە هەموو سەر دەمێکاو، لەمەڵبەندە جۆراو جۆرەکانی، هەمیشە ڕۆڵەی هەڵکەوتووو قارەمانی ئەوتۆی بووە کە ئەگەر لەسەردەمی خۆیاندا ژین نامەو کردەوەکانیان بنووسرایەو بڵاوبکرابانەوە، ئەمڕۆ گەنجینەی ئەدەبیو مێژوویی‌و فۆلکلۆرو هونەری کوردی لەڕیزی دەوڵەمەندترین ئەدەبیاتی جیهانی‌دا دەبوو.

بە تۆزقاڵێ سەرنجو بیرکردنەوە لە کارەساتی دڵتەزێنو لە هەمان کاتدا حەماسە خوڵقێنەکانی ئەم نەتەوە نەبەزو سەربەرزە تێدەگەین کە مامۆستای نیشتمان پەروەرانو شۆڕشگێرانی کورد حاجی قادری کۆیی بۆچی شینی بۆ نەنووسینی ئەو دیارە مێژووییانە گێڕاوە تەنانەت ڕقی هەستاوە کە دەفەرموێ: —

«یەکسەر عولەما درشتو وردی
ناخوێننەوە دوو حەرفی کوردی
ئوستادی خەتن لە ئەم سیانە
وەك دی لە زمانی خۆی نەزانە».. هتد.

ئەگەر کارەساتی قەڵای دمدم، ئەسکەندەری مونشی (نووسەر)ی بەرماوخۆری شا عەبباسی خوێن ڕێژ بەو گشت درۆو بوختانو جنێو دانەش لە کتێبی فارسی (عالەم‌ارای‌عەبباسی) نەنووسرابایە، ئەو کارەساتە حەماسیو پڕ لە قارەمانەتیو عیبرەت هێنەرەش، ناوی وەك ناوی زۆر کارەساتی دیکە وون دەبوو.

ئەگەر بەیت بێژومەقام‌بێژە نەخوێندەوار، بەڵام بە ئەوینی نیشتمان دڵ بریندار، نەبان ئێستاش ناوی لاسو خەزاڵو خەجو سیامەندو ناسروماڵ‌ماڵو...... نەدەمایەوە.

دەبینن ئەگەر شوێنەواریکیش ماوە بێجگە لەسەرداری شاعیرانی نیستمان‌پەروەر ئەحمەدی خانیو چەن ڕێبوارێکی حاجی قادری کۆیی نەبێ بەرهەم هێنەرانی ئەو هونەرە بەنرخە، نەخوێندەوارانی مامۆستای نیشتمان پەروەری بوون.

لەلایەکی دیکەوە وەك مەحوی گەورە دەفەرموێ:

بێستونی ئەشقی شیرینێ ئەوا هاتۆتە پێش
گەر لە حەق بێمو نەیەم تەقلیدی فەرهادێ دەکەم

منی پیری کەفتەکارو هەلوەدای شاخو داخ بەئەشقی فەرهادی بە کوردستانی شیرینم دەمەوێ ڕێزی خۆی لەو قارەمانانە بگرمو تەپو تۆزی فەرامۆشیان لەسەر لادەمو بە فرمێسکی چاوی بیان شۆرمەوەو ڕوومای

پیرۆزیان بسرم، رچە بۆ لاوانی بە ئەمەك خۆشکەم بەڵکو شوێنەواری ئەو گەنجینە گران بەهاو بێ وێنانە بگرن، بچنە ناوچەی لورستان بە شوێن ڕاپەرین و شۆرشی مەزنی شێرەژن «قەدەمخێر» دابگەڕێن و پرسیار کەن و بینووسن، یا شوێنەواری جووتە برای قارەمان «عەزیزو تەکش» مەنمی هەڵگرن و بەیتەکانی وە چنگ خەن.

جارێ واز لە سارمی دلێرو قەدەم خێرو والی خان و سەدار رەشیدو جافرسان و عەزیزو تەکشی مەنمی و بەسەرهاتی تالێ ئێڵی گەڵباخی و هەڵخرانی سێدارەی بێدادی «شریف الدولە»ی قاجاری لە سەقزی خوێناوی و شێرە ژنی سێ رۆڵە شەهید کراوی سەقز یا دڵسۆزو زانای نیشتمان پەروەری وەك «مستەفا پاشای یا مولکی» یان جوامێری چەشنی شێخ لەتیفی شێخ مەحموودی نەمر یا تەنانەت یاخیە سەرکێشەکانی وەك حەمە تاڵی بانەو خولە پیزە..... دێنم و سەرەتای ئەم بەشە بە باسی قارەمانێکی لەبیر چوو واتا «هەمزاغای مەنگور» دەرازێنمەوە، بەڵام چۆن ئەم خولیایە کەوتە مێشکمەوە؟ رۆژێ لەبەر بۆمباو راکیت بارانی هەلیکۆپتەرەکانی حکومەتی رەش و دیکتاتۆری کۆماری دژی ئیسلامی ئێران خۆم خستە بەینی گاشە بەردە زلەکان کە وەك ئەشکەوت وا بوون، چەند کەسێکی دیکەش بەژن و منداڵەوە لەوێ بوون. کابرایەکی چەك فرۆش کە دوو تفەنگی پێ بوو خۆی هاویشتە لامانەوە، جوانە ژنێ کە مەمکی لە دەمی منداڵە ژیکەڵەکەی دابوو گوتی: مامە بچۆ لەسەر ئەو گابەردەوە تەقەیەکی بکە بەڵکو نزم نەبێتەوە تەماشای پێشمەرگەکانی حیزبی دیموکرات کە بە قوربانیان بم چلۆن دایان گرت و کوپتەرەکانی خومەی خوێن رێژیان ترساندو ناوێرن لێیان نزیك بنەوە، خۆ ئەوان لەو دەشتەدا شەڕ دەکەن.

کابرا گووتی خوشکم خۆ من پێشمەرگە نیم بە خولای تەقەم پێ ناکرێ، مێردی ژنەکەش ووتی: هەرکەس سمێڵی سوور بوو هەمزاغا نیە، ئەم برایە لە چەك و دراو دەگەڕێ و پێش مەرگەی دیموکرات لە پارێزگاری نیشتمان، فەرقیان بەینی عەرزەو عاسمان.

ئەو مەسەلەم زۆر جار بیستبوو بەڵام هەرگیز وا سەرنجی رانەکێشابووم خولیای کەوتە مێشکمەوەو بریارم دا کە هەوڵ بدەم و لە سووچ و قوژنان بگەڕێم و کوردە ووتەنی (پرسابەو زانابە) بکەومە پرسیار بەڵکو بەڵگەیەکی پڕ متمانە یا شارەزایەیەکی راست بێژو ئەمین گەرچی نەخوێندەواریش بێ پەیدا بکەم و لانی کەم روون بێتەوە کە ئەم هەمزاغایە کە ناوی بوەتە بەشێ لە کەلەپووری کوردی و لە گەرمێن و کوێستان بە موناسەبەی جۆراو جۆر کۆمەڵانی خەڵك ناوی بە باشی دەبەن کێیە؟ کوری کێیە؟ چی کردوە؟ چۆن مردوە؟ کوژراوە یان شەهیدێکی نەمری کوردستانە؟.

کەوتمە پرسیارو یەکێ لە هاورێیان گوتی رەنگە لە کتێبی (توحفەی مظفریە)دا ناوی هەبێت بەڵکو لەوێ شوێنەواری بدۆزیەوەو بە شوێن پێی دا برۆی، کاتێ تەماشام کرد لەوێدا باسی[٤] (بەیتی باپیر ئاغا)ی باوکی هەمزاغا دەکات کە بەیتێکی بەهادارە!.

بەختەوەرانە هاورێی دێرینەم قادر ئاغای مەنگور کە پێکەوە دەژین فریام کەوت و گوتی ئەو باپیر ئاغایە کە لە – مەراغە – شەهید بووە باپیری هەمزاغایە چونکە کاتێ ئەو لە مەراغە شەهید دەبێ ژنەکەی پاش چەن مانگ کورێکی دەبێ کە بەداب و نەریتی عەشایری ناوی دەنێن – باپیر – کە لەراستیدا باپیر ئاغای دوهەمەو لە شەش ژن هەژدە کوری دەبێ کە هەمزاغا چکۆلەی هەمویانە. باپیر ئاغای دووەم لەگەڵ تایفەی مامش دەبێ بە شەریان و وێرای چەند خزمی خۆی دەکوژرێ، کاتێ کە تەرمی کوژراوان دەنێژن و بۆ مەجلیسی پرسەو سەرە خۆشی دادەنیشن هەمزاغای کورە بچکۆلە، بەڵام بلیمەت و ئازا دەچێتە جێگای بابی دادەنیشێ و بەقەندەدار کە ناوی پیرۆت دەبێ ئەمر دەکا قەندەی بۆ تێکا، بەداب و نەریتی عەشایری ئەو ئاکارە مانای ئەوەیە کە: من مەزن و سەرداری تایفەو عێڵم – هەر حەڤدە براکەی سەری تەعزیمی بۆ دادەنەوێنن و مەزنایەتی هەمزاغا دەسەلمێنن. پاش تەواو بوونی پرسەو سەرە خۆشی لەشکری مەنگوران کۆ دەکاتەوەو بە تەیاری دەچێتە سەر مامەشان و زۆریان لێ دەکوژێ و تالانیان دەکا، ئازایی ولێزانی و وریایی هەمزاغا سەرنجی هەمووان بۆ لای خۆی رادەکێشێ و عەشیرەتەکانی دیکەی وەك پیران و دێ بوکری و گەورگ و مامەش بەگشتی دەکەونە ژێر رکێفی و بە ناردنی دیاری و خزمەت کردن بچووکی خۆیان دەنوێنن.

هەمزاغا بۆ هەر تایفەیەك گەورە پیاوێ دادەنێ، وەك قادر ئاغای کرد بە سەرۆکی دێبوکریان، کوێستانی گەدەو سپی سەنگ دەبێتە هاوینە هەواری هەمزاغاو زۆربەی مەنگوران لەوێ دەبن و هەر لە بیری تۆڵەی باپیر ئاغای شەهیددا دەبێ کە رۆژێ خەبەری بۆ دێت کە حەوسەد سواری بەگزادەو قەرەپاپاخ هاتوون و لە گردی قەرەپاپاخان نزیکی سابلاخ خێوەتیان لێ داوە وێ دەچێ خەیاڵێکیان هەبێ!.

هەمزاغا بە گورجی خزمان و عەشرەتی خۆی کۆدەکاتەوەو وەرێ دەکەوێ و تەنانەت ئەو خەبەرەی وەك مزگێنیەکی گەورە وەردەگرێ و چەپەرەکە خەڵات دەکاو دەڵێ: -

تۆڵەی باپیری شەهیدم دەستێنمەوەو هەر ئەو عەسرە رێ دەکەوێ بە پەلە خۆی بە شەرگە دەگەیەنێ. عەجەمان بێ خەیاڵ لە خێوەتەکانیان نووستوون، ئاگایان لە کارەسات نیەو رەنگە خەیاڵی کوشتنی کوردان و

-لان مەستی کردبن کە هەمزاغا لەشکری خۆی دەرازێنێتەوەو بەشێوەیەکی ڕێکوپێك هەر قۆڵێك بە فەرماندەیەکی ئازاو لێوەشاوە دەسپێرێو لەبەرەبەیاندا عەجەمان دەشڵەژێنێو لە شیرین خەویان هەڵدەستێنێ. کورد دەکەونە گیانی عەجەمو لە ماوەی سەعاتێکدا وایان شڕ دەکەن کە تەنیا تاقە سوارێك دەتوانێ گیان بەدەربەرێو هەڵبێت، گزنگی هەتاو لە کەلاکی حەوسەد سوارەی عەجەم دەداتو دنیا ڕوناك دەکاتەوە..

زۆری پێ ناچێ ڕاپەڕینی شێخ عبد القادری نەهری کوڕی شێخ عوبیدولا دەست پێدەکا، ناوو ناوبانگی پیرۆزی بنەماڵەی سەید تەهای گەورەو شێخ عوبەیدڵلا لە مەڵبەندی ژووروی کوردستانی ئێرانو موکوریان ڕەنگێکی پیرۆزایەتی دەدا بەو ڕاپەڕینەو هەستی کوردایەتیو هەق ئەستاندن سەرانسەری کوردستانی داگرتو لە پێش هەمواندا سەرداری ئازاو بلیمەتی کورد هەمزاغای بۆ کۆڕی خەباتی چەکدارانە ڕاکێشا.

هەمزاغا بە دڵو بەگیان ئاشقی ئەو ڕاپەڕینە پیرۆزە بوو. وەك سەردارێکی لێوەشاوە گەلاڵەی گرتنی میاندواو بناو مەراغەی دارشت کە لەوێوە بەرەو تەورێز بچن. بەڵام داخی داخانم خۆ فرۆشیی بڕە سەرەك عەشایر لەگەڵ کەینو بەینی دەرباری شای ئێرانو خەلیفەی عوسمانی، نەیان هێشت کورد بە ئاواتی خۆی بگات. بەڵام لەو ماوەدا کە شێخ عبد القادر خۆی تەشریفی هێنایە موکوریان لەشکری کورد بەسەرکردایەتی هەمزاغای بلیمەت توانیان مەراغەش بگرنو تەنانەت میناغا کوێستانی سەهەندیشی گرتو دیسانەوە تۆڵەی خوێنی بەناهەق ڕژاوی باپیر ئاغای گەورەیان چەند پات سەندەوە.

دوای کوژاندنەوەی ڕاپەڕینی شێخ عبد القادرو گەڕاندنەوەی شێخ بۆ ئەستەمبوڵ، هەمزاغاش دەگەڕێتەوە ماڵی خۆیو دەوڵەتی ئێران گەلاڵەی گرتنو کوشتنی دادەڕشتو وردە وردە خۆیان پێ نزیك دەکردەوە.

لەلایەکەوە بەهۆی سەرۆك عەشیرەتی وەك حەمەد ئاغای مامش دڵخۆشی براو خزمانیان دەدایەوە کە ئیدی بچوکی هەمزاغا نەکەنو لەلایەکی ترەوە وەعدەی حکومەتی موکوریانو ڕاگرتنی سنوری دەوڵەتی عوسمانیان دەدایەو بەزمانی شیرین بەناوی بانگ هێشتنو چاو پێکەوتن هێنیانە سابلاخو لەوێ لە پێشدا بەحورمەتێکی زۆر میوانداریان کرد، دوای چەند ڕۆژێ دەرفەتی لێدێنو لە کاتێکدا خزمانو پیاوانی بۆ گەڕانو شمەك کڕین دەچنە نێو شارو تەنیا خۆیو پیرۆت لەیلی قەندەدار دەمێننەوە، بە پیرۆت دەڵێ قەندەیەکم بۆ تێکە، قەندەکە وەردەگرێو نەفەسێکی پێدەدا یاوەرێكو شەش سەرباز خۆدەکەن بەژوورا، یاوەرەکە کۆتو زنجیری پێ دەبێو دەڵێ هەمزاغا دەستت بێنە بیخەمە زنجیرەوەو پێت لە کۆت بەستم. هەمزاغا زۆر بەلەسەرەخۆیی دەڵێ گوێم نەختێ قورسە. وەرە پێشێ با بزانم چ دەڵێیت؟! یاوەر دەچێتە پێشەوە بەڵام هەمزاغا کە قەندەکەی بەزارەوە دەبێ وەك پلنگ هەڵمەتی بۆ دەباو ملی بادەدو بە خەنجەرە دەبانە بە ناوبانگەکەی جەرگی هەڵدەدرێو هەڵمەت دەباتە سەر سەربازەکانو هەرشەشیان دەکوژێو بێترس دەردەپەڕێتە حەوشە گەورەی پڕ لەسەربازو تەقە بەرزدەبێتەوە، بەدەنگی تەقەی تفەنگ مەنگوڕ بەگوڕ بەگورجی دێنەوە بۆ سەربازخانەو دەبینن دەرگای ئاسن داخراوەو نرکەی شێرانەی هەمزاغا دەبیستن، حەمەدی ئارەحمان کە پیاوێکی بەشانو شەوکەتو زۆر بەهێز بووە دەکشێتەوەو بەهەموو هێزیەوە خۆ بە دەرکەوە دەنێو ئاسنی ئەلقەی دەرگا دەپسێنێو هەمزاغاو قەندارەکەی بەرەو دەرگا دەڕۆنو بەمەنگوڕان دەگەن لەوێدا دەڵێ:

مەنگوڕینە: مەڵێن هەمزە خەجلاوە، بابی حەوتانم گاوە قەندەم لێ وەرنەگەڕاوە، بەڵام لە دەسرێژی عەجەمان حەمەدی ئارەحمان دەپێکرێو دەکەوێو مەنگوڕ ویرای هەمزاغا دەچنە باخی شێخی، لەوێوە پیاو دەنێرێتە لای پیاو ماقوولو ڕیش سپیەکانی شار، کە دەبێ تەرمی حەمەدم بدەنەوە دەنا ئیدی دەست ناپارێزم. ئەوانیش دەچنە لای حاکم و ڕازی دەکەن کەتەرمی حەمەد بەحورمەتەوە ببەنە باخی شێخی. هەمزاغا دەگەڕێتەوەو تەرمی حەمەدی ئارەحمانی دەنێژن بەڵام هەر لەسەر قەبرانەوە بە تۆڵەی خوێنی حەمەد هێرش دەباتە سەر قەڵاتی (مووتاوێ) کە بنکەیەکی گەورەی سوپای ئێرانی لێدەبێ، گەلاڵەی هێرش ئەوەندە بەووردیو تێبینو لەهەمان کاتدا کتووپڕی دەبێ کە لەماوەیەکی کەمدا دەیگرێو قڕ دەخاتە عەجەمان. دوای گرتنی قەڵای موتاوێ بێ پشودان هەربەو سوارانەوە هێرش دێنێ بۆسەر شاری سەردەشت، سوپای ئێران هێشتا بە باشی لە کارەساتی قەڵای قایمی موتاوێ ئاگادارنابن، تازە خەبەریان پێگەیشتوەو ئەژنۆیان شکاوە، کە لە نەکاو خۆیان دەکەونە بەرهێرش. ناوی هەمزاغا ئەوەندە بەسام دەبێ کە دوژمن بە بیستنی ناوی و دەحەپەسێ کە بێجگە لەهەڵاتن یاخۆ تەسلیم کردن ڕیگایەکی دیکەی بەبیرا نایەت، گەلاڵەی هێرشی سەردەشت چەشنی گەلاڵەی قەڵاتی موتاوێ بەووردیو تێبینیو ئازایەتی دادەڕێژێو هەربەشێوەیەکی نکو یاغافڵ گیرانە ئەویش دەگرێو چەكو جبەخانەیەکی فرەی وەچنگ دەکەوێ.

ئەگەر بەووردیو بێلایەنی بڕوانینە ئەو هەڵمەتە مێژوویانەو لەلایەن پسپۆڕانی نیزامیەوە بدرێنە بەر تیشکی لێکۆڵینەوەیەکی زانستیانە

دەردەکەوێ کە لە ڕوانگەی نیزامیەوە هەمزا غای کوردی بێکەس ئەگەر نەسەردارانی گەورەی دنیا ئازاترو لێزان تر نەبووبێ لەوان کەمتر نەبووە!

ئازانم کاتێ هەمزاغا هێرش دەباتە سەرگردی قەرەپاپاخان کە ئەوهێزە نە حەوسەد سواری سوپای ئێرانو عەشایری کوردو تورك پێك هاتبوون چەند سواری لەگەڵ بووە بەڵام بەتێفکرین لەهەلومەرجی کاتی هێرش، کە هەر بەبیستنی خەبەرەکە دەستووری کۆبونەوە دەدات دەتوانین بێژین ئەگەر حەشیمەتی زۆریشی بەدەورەوە بووبێ لە دوو سەد یا سێ سەد سوار تێنەپەڕیوە. دەبێ گەڵاڵەو نەخشەی هێرشەکەی چەندە جەسوورانەو قارەمانانە بووبێ کە بەکوژراوێکی زۆرکەمەوە حەوسەد سواری تەیاری دوژمنی چەشنێ قڕکردبێ کە تاقە سوارێکی لێ دەرچووبێ لە هێرشی قەڵای موتاوێ کە ئەو قەڵایە توورەکە ڕیژی دەوری زەردەشتەو دوژمن کردویە بە سەنگەرو ، خۆی بۆ بەرگری ئامادە کردوەو هەر چوار لای قەڵاکەش دەشتەو مەلێك بجوڵێتەوە دیارە. دەبێ هەمزاغا چ پیلانێکی گێڕابێ کە لە ماوەیەکی کەمدا ئەو قەڵا قایمەی گرتبێ. هەروەها پێگەی قایمو گەورەی شاری سەردەشت

هەمزاغا بۆزستانو ڕابواردنی لای خزمان دێتە گەرمێنو لە گوندی – شروێن – دادەنیشێ. حکومەتی عوسمانی کە ئاگاداری قارەمانەتیو شۆرەتو ناوبانگی هەمزاغا دەبێو، لەسەر داوای شای ئێران بە ناوی بانگ هێشتن داوای لێئەکەن کە بچێتە– ڕانیە – هەمزاغاش کە دژایەتی لەگەڵ عوسمانی نەبووەو ئاگای لەکەینو بەینی دوژمنانی کورد نەبوو، دەچێتە ڕانیەو لەوێ دەیگرنو ڕەوانەی ئەستەمبوڵی دەکەن دەیگرنو چەن ساڵی ڕەبەق لە زیندانا دەمێنێتەوەو بە ڕێکەوت لەو بەینەدا سوارچاکێکی جلیت بازی بێگانە دێتە ئەستەمبوڵو بە جلیت بازی چەند سوارچاکی تورك دەکوژێ. سوڵتان بەنزیکانی دەستور دەدا بەڵکو پاڵەوانێکی وام بۆ پەیدا بکەن ئەم جلیت بازە ببەزێنیو ڕزگارمان بکات. یەکێ لەمانە دەڵێ کە کوردێکی ئازا لە زیندانایە مەگەر ئەو بتوانێ دەنا لەم وڵاتە کەسم پێشك نایەت. بەدەستوری سوڵتان هەمزاغا ئازاد دەکەنو دەیبەنە لای سوڵتان. هەمزاغا بەجەسارەتەوە سڵاو دەکاو چاوەنواری ئەمر دەبێ، سوڵتان بە ووردی تەماشای بەژنو باڵای دەکاتو لێی دەپرسێ بۆچی گیراوی. لە وەڵام دا دەڵێت: من چ خراپەم لەخاکی عوسمانیدا نەکردوە لە شەڕیشدا نەگیراوم بەڵکو بەفێڵ منیان گرتووەو چ تاوانێ لە خۆمدا شك نابەم. سوڵتان ئازایی و نەترسیەکەی زۆر پێخۆش دەبێو دەڵێ: دەتوانی ئەو سوارچاکە جلیت بازەم بۆ بکوژی؟ لە وەڵامدا دەڵێ دەتوانم بەڵام بەدوو شەرت. دەڵێ مەرجەکانت چییە؟ دەڵێ ولاخێ کە خۆم پەسەندی بکەمو چەن ڕۆژێ سواری بمو پشوودانێ کە نەختێ هێزم بێتەوە بەر.

لەسەر دەستوری سوڵتان دەیبەنە تەویلەی تایبەتی لە نێو سەدان ئەسپو مایینی تایبەتی مایینێکی خەزاڵ هەڵدەبژێرێ، پێی دەڵێن بابە ئەو مایینە تایبەتی خەلیفەیە، دەڵێ ئەگەر دەمدەنێ باشە دەنا سواری چ ولاخێکی دیکە نابم، بەسوڵتانی ڕادەگەیەنن، دەڵێ بیدەنێ. پاش ماوەیەك کە بە مایینەکە سواری دەکات بەهەموو جۆرە مەشقێ پێدەکا دەچێتە لای سوڵتانو دەڵێ ئامادەم، بەڵام بۆ ئەوەی زەبری دەستی ئەو کابرایە ببینم دەبێ کەسێ لە پێشمندا بچێتە مەیدانو لەگەڵیا بەشەڕ بێت، سوڵتان قبوڵی دەکاتو لە ڕوژێکی دیاری کراودا ژوانی جلیت بازی بە سوارچاکەکە ڕادەگەیەنن، لەو ڕۆژەدا سوڵتانو وەزیرانو ئەمیرانی عوسمانیو کومەڵانی خەڵك بۆ بینینی ئەو شاکارە کۆدەبنەوە، لە پێشدا یەکێ لە سوارچاکەکانی تورك دەچێتە مەیدان کابراش دێت بریار دەدات زەبری هەوەڵ سوارچاکی تورك بیوەشێنی، کاتێ جلیتەکەی بۆ دەهاوێژێ کابرا بەگورجی خۆدەخاتە ژێرملی ئەسپەکەیو لەولاوە دێتە سەر پشتی کاتێ کە نۆبە بەم دەگات سوارچاکی تورك غاردەدا ئەمیش لە کاتی خۆیدا دەنگی دەداو داری جلیتی بە توندی لە پشت دەداو دەیکوژێ. ئەنجا نۆبە بە هەمزاغا دەگات: دەڵێ هەوەڵ زەبر هی ئەوە، کاتێ سوارچاکی بێگانە دەیەوێ جلیتی حەواڵە بکا هەمزاغا خۆی دەهاوێتە ملی مایینە خەزاڵو لەولاشەوە لەپێستی زین قیت دەبێتەوە کابرا جلیتەکەی دەهاوێ بەڵام لەبەر سوارچاکی هەمزاغا لە خۆی ناکەوێتو گوێی مایینەکە دەبات، کاتێ نۆبەی هەمزاغا دێتو دەنگی دەدا کابرا وادەزانێ کە گورج جلیتەکەی هاویشتووەو لێی نەکەوتووە لەولاوە دەیەوێ بێتە سەرزین بەڵام جلیتەکە هەرپە دەست هەمزاغاوە دەبێو لەو وەختەدا فرسەتی لێدێنێو داری حەواڵەی تیرۆغەی پشتی دەکا کە ووردگی دەدڕێو لەبەرزگیەوە دێتەدەر.

سوڵتان بانگی دەکاتو دەڵێ کوردە بەفێڵ کوشتت بەڵام ئافەرین، زارت بکەوە، زاری دەکاتەوە، زاری پڕ لە لیرەی زێڕ دەکاتو خەڵاتو مانگانەیەکی باشی بۆ دەنووسێ کەلە ئەستەمبوڵدا بمێنێتەوە.

کاتێ مەنزڵو ماڵی سازدەکا بەهۆی دۆستانی کوردەوە ژنی ئەحمە بەگی میر ئالا مارە دەکا، لەو سەردەمەدا شەڕی قارسو بایەزید لە بەینی ڕووسو عوسمانیدا دێتە مەیدانو سوڵتانی عوسمانی هەمزاغا بانگ هێشتن دەکا کەوەك فەرماندەرێکی گەورە دەیەوێ ڕەوانەی جەبهەی بکات، هەمزاغاش لە وەڵام دا دەڵێ: من ئەو وڵاتەم نەدیوە خزمو کەسو کارم

دەگەڵ نین ئەگەر سوڵتان ئیجازەم بفەرموێ لە وڵاتی خۆمدا باشتر دەتوانم خزمەت بکەم، لەبەر ئەوە حکومەتی تاران لایەنگری ئیمپراتۆری رووس بوو. خەلیفە جوابەکەی پەسەند دەکاو دڵخۆشی دەداتەوەو خەڵاتی دەکا.

هەمزاغا لەگەڵ خێزانو منداڵەکانی دەگەڕێتەوە بەڵام ئەو نەزمو نیزامەی ئەو دایمەزراندبوو تێك چووبوو، قادر ئاغای دێبوکری کە خۆشەویستی هەمزاغاو بە سەرەك عێلی دای نابوو، کەس جوابی نەدەدایەوە، کاکەڵڵاغای برای هەڵخەڵە تابوو، هەمزاغا دەکاتە سەر دیبوکریان کە دەبێ لەفلان رۆژدا لە ماڵی قادر ئاغا کۆ ببنەوە بەگشتی دەچنە ماڵی و شەو بەقسەی خۆش رادەبوێرن تا کاتی خەو، لەو کاتەدا هەمزاغا روو دەکاتە قادر ئاغاو دەڵێ: شەو درەنگەو خەومان دێ تەشریفت بچۆ بۆ ماڵێ با ئێمەش لاقان درێژ کەین.

قادر ئاغا دەچێتەوەو هەمزاغاش بە پیاوێکی خۆی دەڵێ تەشتو مەسینەم بۆ بێنە، بەبەرچاوی هەموو ئاغاواتی دیبوکریەوە لە تەشتەکە دەمیزێو خۆی دەشواو روو دەکاتە ئاغا کانو دەڵێ ئێوە شیاوی ئەوە نین کە پیاو شەرمتان لێ بکا، پیاوتان تەنیا قادرئاغایە کە دەبێ خزمەتی بکەن. بەو شێوەیە دیسانەوە نەزمو نیزامی عەشایری دامەزراندەوە، بەڵام دەوڵەتی داخ لە دڵی ئێران پووازی بۆ پیرەداری کورد کە کۆڵەکەیەکی بەسامی لێدەرهاتبوو داتاشیو کاکەڵڵاغای برای دۆڕاند بووی، لەلایەکی دیکەوە بۆ نێچیرێکی وا پیلانێکی دیکەی گێڕاو ئەمیر نیزامی کوردی گەروسی والی ئازەربایجانی ناردە مەهاباد ئەمیر نیزام وەڵامی نارد کە بۆ چاو پێکەوتنی هەمزاغا دێمە خزمەتی، هەمزاغاش بەروو خۆشییەوە بەرەو پیری چوو چەن رۆژ بە خۆشیو راووشکار رایان بواردو ئەمیر نیزام بە قورئانی پیرۆز سوێندی بۆ خوارد کە هەتا ئەو لەسەر عەرز بێ، نەهێڵێ تاقە چڵە موویەك لەسەری هەمزاغا کەم بێتەوە!!! پاش ماوەیەك ئەمیر هەمزاغای بانگ هێشت کردو ئەویش زیاتر لەبەر (رقەبەری) دەگەڵ کاکی خایەنی وەرێ کەوت، ئەمیر نیزامی پیرە رێوی بە پێخۆش بوونەوە بەرەو پیری چوو، بەدابی کوردەواری میوانداری کردو چەن رۆژێ بە خۆشیو هێمنی رایان بواردو ئەوەندە قسەی خۆشی بۆ کردو یەکێتیو کوردایەتی نواند کە دڵی هەمزاغا وەك ئاوێنەی بێگەردی لێهاتو تەواو دڵنیا بوو، هەڵۆی بەرزە فڕی چیا دەستەموبوو ئەمیر نیزام وا دەنوێنێ کە لە خێوەتە گەورەکەی خۆی خەریکی راپەراندنی کاروباری وڵاتە، هەمزاغاش لە خێوەتی تایبەتی خۆیدا لەگەڵ چەند کەسێ لە خزمانی خۆی قسە دەکا، لەو وەختەدا پێش خزمەتی ئەمیر نیزام کە کورد دەبێ دێتە ژوورەوە زۆر بە ئاسایی دەڵێ: ئاغا ئەمیر دەفەرموێ ئەگەر کاری نیێە حەزدەکەم تەشریف بێنێتە لام، لەبەر ئەوەی کە تا ئەو رۆژە چەن جار بەو شێوەیە چۆتە چاوپێ کەوتنی ئەمیر، هەڵدەسێو بەرەو خێوەتی ئەمیر نیزام وەرێ دەکەوێ، غافڵ لەوەی کە چ داوێکی سامناکی بۆ دانراوەو دەوروبەری چۆن تەنراوە.

ئەمیر نیزام دەیزانی کە ئەگەر هەمزاغا دەستی بگاتە چەك یا بەبێ چەکیش ماوەی دەست کردنەوەی پێ بدرێ تا زەربەی خۆی نەوەشێنێ ناکەوێو دەیزانێ دەستی بە ئەمیر بگات وەك هەڵۆ دەی رمێنێو حەقی خۆی دەستێنێ. لەلایەکی دیکەوە زۆر کەس زانیبوی کە سوێندی بە قورئان خواردوەو پەیمانی لەگەڵدا بەستووە لەبەر ئەوە کە لەسەر عەرزدا نەبێ دەستووری دابوو لەلایەکی خێوەتەکەوە کە تایبەتی دانیشتنی خۆیبوو چاڵێك هەڵدەکەنن کاتێ ئەمیر نیزام دڵنیا بوو هەمزاغا لە خێوەتەکەی هاتەدەر دەچێتە نێو چاڵەکە. وەختێ هەمزاغا دەگاتە نێو خێوەت، ئەمیر بانگی دەکاو دەڵێ: ئاغا فەرموو: رستەی ئاغا فەرموو رەمزێك دەبێ لە بەینی ئەمیر نیزامو سەربازەکانی دامەزراو لە. مەتەرێزدا، کە وەك: دەستوری دەسرێژ وایە، سەربازەکان بە بیستنی ئاغا فەرموو دەسرێژ دەکەنو تەرمی بەسامی شێرە پیاوی کورد لە خوێنی پاکی خۆیدا دەگەوزێ. بەم شێوە نامەردانە بەم رەوشتە فریوکارانە هەمزاغا شەهید دەکرێو پاش کوشتنی سەری دەبڕنو بۆ دیاری دەینێرنە تاران، بۆ پێ تەختی شاهەنشای ئێران. بەو فڕو فێڵە دەوڵەتی ئێران خاتر جەم بوو کەکەسێ خەوی لێ حەرام کردبوون، کەسێ کە قڕی دوژمنی دەکردو عەجەم بە بیستنی ناوی وە لەرزە دەکەوت، سەرداری قارەمانێ کە گەلاڵەی گرتنی پێگە قایمەکانی دادەڕشت ئیدی بۆ هەتا هەتا چاوی لێك ناوە ئیدی هەمزاغای جوامێرو شێرە پیاو نەماوە سەری پڕ شۆڕی وەك بەنرخترین دیاری بە بارگای خوێنمژی شای قاجار پێشکەش کراوە.

خەیانەتکارانیش لەسەر هەموویانەوە کاکڵ ئاغای برای بە وەرگرتنی ئافەرینێکی رووت بەسەر شۆڕیو شەرمەزارییەوە گەڕانەوە بەڵام ناوی پیرۆزی هەمزاغا وەك رەفزی ئازایەتی لە فەرهەنگی فۆلکلۆری کوردەواریدا جێگیر بووەو رستەی «هەرکەس سمێڵی سوربوو هەمزاغا نیە» لە ووتو وێژی رۆژانەی خەڵکی کۆڵانو بازارو مزگەوتو چاخانەو تەنانەت کانی ژنانیش بەمەبەستی جۆراوجۆر دەوترێو دەوترێتەوە.

سەیرو سەمەرەیە کە ئەمیر نیزامی گەروسی ئەو کوردە کورد فرۆشەش بەو هەموو زاناییو هونەرمەندیو ئەدیبییەوە لەبەر چاو کەوتو ئیدی لە مێژووی ئێراندا نەخشی نەما. خوێنەری ئازیز: دەزانم لێکۆڵینەوەکەم ناتەواوە بەڵام سەرچاوەم دەست نەکەوت هیوام وایە لاوانی شەرمەندی کورد بە شێوەی زانستیانە درێژە بەرێگام بدەنو هەلیان بۆ برەخسێ